

SOCIALTJÄNST- OCH
ARBETSMARKNADSFÖRVALTNINGEN
STABEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 3.1-0080/2009
SAN 2009-02-12
SID 1 (6)
2009-01-14

Handläggare: Christina Höglom
Telefon: 508 25 606

Till
Socialtjänst- och arbetsmarknads-
nämnden

**Kartläggning av socialtjänstens kontakter med personer med
missbruksproblem under oktober 2008**

1 bilaga

Förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner rapporten
2. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

På uppdrag av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden genomför socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen vartannat år en kartläggning av alla personer 20 år och äldre som har kontakt med stadsdelsförvaltningarna och Enheten för hemlösa under oktober månad. I denna kartläggning redovisas resultatet från 2008 års kartläggning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid staben inom socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor i samarbete med utrednings- och statistikkontoret (USK)

Bakgrund

På uppdrag av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden genomför förvaltningen vartannat år i oktober en kartläggning av personer 20 år och äldre med missbruksproblematik som är aktuella inom stadens socialtjänst under denna månad. I uppdraget ingår att redovisa statistik om personer med missbruksproblematik samt att visa på tendenser och utveckling inom missbruksområdet.

Kartläggningen grundar sig på uppgifter från webbaserade enkätsvar, ett svar för varje aktuell person, som handläggare vid stadsdelsförvaltningarna och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens enhet för hemlösa lämnat till USK. Svaren har bearbetats av USK och sammanställningen av rapporten har genomförts vid staben inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Sammanfattande resultat

Under oktober 2008 var 3372 personer som bedöms ha missbruksproblem aktuella vid stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa. Detta är 151 personer färre än samma period 2006. Männerna utgör tre fjärdedelar och kvinnorna en fjärdedel av det totala antalet. Alkohol är det dominerande preparatet följt av amfetamin, opiater och cannabis. Blandmissbruk är mycket vanligt.

I 2008 års kartläggning av aktuella personer med missbruksproblem framkommer inga större förändringar jämfört med 2006 års kartläggning. Sammanfattningsvis kan sägas att målgruppen förutom missbruksproblem har stora sociala problem avseende boende och försörjning samt psykisk hälsa. Mindre än en femtedel av svaren anger att personerna försörjer sig helt eller delvis genom lön, sjukpenning/ föräldrapenning eller A-kassa/ aktivitetsstöd, vilket visar att gruppen som helhet står långt från arbetsmarknaden. När det gäller fortsatta behov skattar handläggarna att behovet av någon form av sysselsättning är stort. För vissa personer med omfattande problem är behovet, åtminstone i ett första

skede, större än behovet av avlönat arbete. Behov finns också av utbildning och arbetsrehabilitering.

När det gäller bostadssituationen betecknades 1287 personer, mer än en tredjedel i den kartlagda målgruppen, vara hemlösa i oktober 2008. Andelen hemlösa har ökat något sedan kartläggningen 2006. Uppgifterna är dock inte helt jämförbara eftersom ett antal personer med fast bostad redovisades under annan rubrik i 2006 års inventering. De hemlösa finns representerade i samtliga åldersgrupper.

En ökning har skett vad gäller antal och andel personer som har kontakt med beroendevård, psykiatrisk vård och övrig hälso- och sjukvård. Handläggarna bedömer också att behovet av insatser från olika grenar inom hälso- och sjukvården är stort. Möjliga slutsatser av detta kan vara att målgruppens medicinska problem har ökat, men också att kunskapen om personernas hälsotillstånd har förbättrats i takt med att samarbetet mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården utökats.

En stor grupp som tidigare har missbrukat men inte har pågående missbruk är aktuella för insatser inom socialtjänsten. Dessa kan antingen befinna sig i pågående behandling eller i någon form av eftervård. Många i denna grupp har tidigare missbrukat narkotika och det är troligt att där ingår ett större antal personer i metadon- eller subutex/subuxonebehandling som även är i behov av psykosociala insatser från socialtjänsten. En slutsats av detta är att behovet av insatser är stort för personer som inte är i aktivt missbruk, t.ex. i form av boende, boendestöd och sysselsättning/ arbetsträning.

Den kartlagda gruppen har haft omfattande kontakter med myndigheter och olika vårdgivare under sexmånadersperioden före kartläggningen. Antalet kontakter och kontaktformer har ökat sedan kartläggningen 2006. Likaså bedömer handläggarna att de kartlagda personerna har behov av ett stort antal och varierande former av fortsatta insatser och kontakter. En stor andel av dessa kontakter ligger inom hälso- och sjukvårdens ansvarsområde.

Kunskapen om HIV-situationen har förbättrats jämfört med tidigare kartläggningar, även om mörkertalet fortfarande är stort. Andelen där HIV-infektion är känd har ökat något, från 3,2 % i 2006 års kartläggning till 4,0 % . 70 % uppgavs inte bära på HIV-infektion jämfört med 62,7 % 2006. Uppgifterna visar att det är mycket angeläget att ställa frågor om HIV-status och informera om testmöjligheter.

De signaler som framkommit från olika håll om ett ökande antal unga vuxna med missbruksproblem syns inte kartläggningen. Åldersgruppen 20-24 år har snarare minskat något, både i faktiskt antal och i andel av hela den kartlagda populationen. Variationen mellan stadsdelsförvaltningarna är dock mycket stor och det är tydligt att

ytterstadsdelarna når betydligt fler unga vuxna än innerstadsstadsdelarna. Oroväckande är att andelen kvinnor i den yngsta åldersgruppen har ökat. Att gruppen unga vuxna med missbruksproblem inte ökar på stadsdelsförvaltningarna kan uppfattas positivt, men kan också betyda att socialtjänsten inte lyckas fånga upp denna åldersgrupp. Andra undersökningar har t.ex. visat att antalet unga på härbärgen ökar. Unga vänder sig också till öppna verksamheter som inte kräver biståndsbedömning, t.ex. PUMAN vid Behandlingsenheten och Maria ungdomsenhet.

För första gången kartläggs om de aktuella personerna har barn under 18 år. Kartläggningen visar att nästan var fjärde är förälder till barn under 18 år (783 personer av 3372). För 73 personer är det okänt om de har barn under 18 år. 258 personer bor heltid eller deltid tillsammans med barn under 18 år. I 57 fall är det okänt om personen bor tillsammans med barn. Dessa uppgifter visar att det är angeläget att rutinmässigt ta reda på om personer med missbruksproblem har barn, om barnen lever med sin/sina föräldrar och om inte, hur kontakten mellan barn och föräldrar ser ut.

Förvaltningens synpunkter

Rapporten visar att missbrukssituationen i Stockholms stad är relativt konstant. Inga större förändringar har framkommit jämfört med den kartläggning som genomfördes i oktober 2006.

Inom stadens missbrukarvård pågår f.n. ett aktivt arbete för att utveckla och implementera nya metoder och arbetssätt. Staden deltar i ett utvecklingsprojekt som leds av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att implementera socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Kring dessa frågor finns ett samarbete med KSL, landstinget och länets kommuner, ett arbete som kommer att pågå t.o.m. 2010. Under året kommer bl.a. en rad utbildningsinsatser i evidensbaserade metoder att erbjudas.

En gemensam policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende har tagits fram i samarbete mellan KSL och landstinget. I denna policy har länets kommuner och landstinget enats om ett antal gemensamma förutsättningar och riktlinjer att arbeta utifrån. Policyn fokuserar på områden där ett samarbete mellan huvudmännen är nödvändigt och viktigt för att kunna erbjuda personer anpassade insatser och täcker upp förebyggande arbete, tidiga insatser och vård och behandling. Policyn tar upp samarbete med olika grenar inom landstinget samt även samarbete med kriminalvården.

Stockholms tobaks-, alkohol- och narkotikapolitiska program genomgår f.n. en revidering.

Implementeringen av ASI som en del i missbruksutredning för kartläggning och bedömning av individuella behov samt som underlag för planering och vid uppföljning av

genomförda insatser pågår sedan flera år tillbaka. Inom ramen för projektet genomförs bl.a. grundutbildningar i ASI-metoden, utbildning i statistikmodul samt uppföljnings-/metoddagar. När ASI används strukturerat och ASI-data registreras i ASI-net som är sammankopplat med Paraplysystemet, ger det möjlighet till utökad kunskap om klientgrupperna utifrån sju livsområden; missbruk, familjesituation, fysisk- och psykisk hälsa, kriminalitet, boende och försörjning, och kan användas vid verksamhetsuppföljning och som underlag för verksamhetsplanering

Ett samarbetsprojekt mellan stadens socialtjänst och kriminalvården, ”Samverkan kring kvinnor på häkte och anstalt” pågår och syftar till att utveckla gemensam planering och förbättra utslussningen från häkte och anstalt. Enheten för hemlösa driver ett särskilt samarbetsprojekt med kriminalvården kring liknande frågor. Lokala projekt vid stadsdelsförvaltningarna är bl.a. inriktade på att utveckla boendestöd och lokala boendetrappor för hemlösa samt att utveckla uppsökande arbete gentemot unga vuxna.

Rapporten visar att det är viktigt utifrån ett barnperspektiv att uppmärksamma hur barnen berörs av föräldrarnas missbruksproblem, att i staden ha tillgång till stödinsatser i form av barngruppsverksamhet för barn till föräldrar med missbruksproblem och när det bedöms nödvändigt involvera stadsdelsförvaltningarnas barn- och familjeenheter för utredning av barnens situation. Centrum för gruppstöd vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen fungerar som samordnare för den gruppstödsverksamhet som bedrivs i staden, är länk till de verksamheter som bedriver gruppstöd inom frivilligsektorn och till de myndigheter och verksamheter som arbetar med barn, ungdomar och deras föräldrar, initierar utbildning inom området etc.

Av rapporten framgår också att andelen unga kvinnor med missbruksproblematik ökat vid ett flertal av stadsdelsförvaltningarna. Andelen aktuella unga 20-24 har totalt sett inte ökat, men förvaltningen ställer sig frågande till i vilken omfattning socialtjänsten når unga som befinner sig i riskzon eller har utvecklat missbruksproblem. Socialtjänstförvaltningen kommer under 2009 att ta initiativ till att närmare undersöka vilka behov, kontaktformer och insatser inom socialtjänsten unga vuxna har. Förslag finns om att försöka pröva nya metoder för att nå unga och motivera till kontakt med socialtjänsten. I detta sammanhang är det viktigt att ta tillvara de erfarenheter som framkommit bl.a. vid kartläggningen av unga på härbärgen, det riktade uppsökande arbete som genomförts gentemot ungdomar och unga vuxna vid Hässelby – Vällingby stadsdelsförvaltning samt erfarenheter från utrednings- och behandlingsinsatser vid Maria Ungdomsenhet och rådgivningsverksamhet inom PUMAN vid behandlingsenheten.

Bilaga

1. Rapport om kartläggning av socialtjänstens kontakter med vuxna med missbruksproblem under oktober 2008

